

Заварова Наталія Володимирівна

старший викладач кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-8395-9003>

ТРАВМОФОКУСОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ВЕКТОР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ

Ключові слова: травмофокусований підхід, педагогічна компетентність, професійний розвиток, травма-інформована педагогіка, безпечне освітнє середовище.

Актуальність теми зумовлена сучасними глобальними викликами, що створюють умови, які значно підвищують ризик травматизації учасників освітнього процесу. Травматичні події, такі як війна, пандемії та соціальна нестабільність, актуалізують необхідність впровадження травмофокусованого підходу у педагогічну практику [1, с. 9]. Аналіз наукової літератури засвідчує активні дослідження травма-інформованої педагогіки міжнародною науковою спільнотою [4, с. 27; 5, с. 8]. Водночас в українському освітньому просторі комплексна модель її реалізації перебуває на стадії формування, особливо зважаючи на сучасні умови війни та пов'язані з нею психологічні наслідки для учнів і педагогів [3, с. 17].

Травмофокусований підхід передбачає переорієнтацію педагогічної діяльності від традиційної оцінки поведінки учня («Що не так із дитиною?») до розуміння причин його реакцій («Що сталося з дитиною?»). Цей підхід ґрунтується на емпатії, глибокому розумінні механізмів впливу травми на особистість та адаптації освітніх методик з урахуванням психоемоційного стану здобувачів освіти [6, с. 14; 7, с. 4].

До ключових компетентностей педагога в умовах травмофокусованого підходу належать: емоційна грамотність, здатність до емпатії, уміння створювати фізично та психологічно безпечне освітнє середовище, володіння навичками стабілізації та саморегуляції, ефективна командна взаємодія з фахівцями психічного здоров'я, соціальними педагогами та родинами здобувачів освіти [2, с. 45; 3, с. 18].

Педагогічні інтервенції в межах травмофокусованого підходу включають систематичне професійне навчання педагогів, психологічну підтримку (наприклад, супервізії, тренінги із саморегуляції та управління стресом), а також аналіз конкретних практичних кейсів (зокрема, моделювання ситуацій поведінки учнів у кризових умовах). Окремим важливим аспектом є підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що включає освітні модулі, тренінги та курси на тему травма-

інформованої педагогіки, механізмів впливу травми на дитину, а також методів створення безпечного освітнього середовища [2, с. 48; 4, с. 30]. За даними сучасних досліджень, така підготовка не лише сприяє покращенню професійної ефективності, а й дозволяє знизити ризики професійного вигорання серед працівників освітньої сфери [5, с. 12].

Впровадження травмофокусованого підходу уможливорює ефективне реагування на сучасні освітні виклики, сприяє підвищенню якості освітніх послуг та створенню здорового психологічного середовища у закладах освіти. Це передбачає розвиток професійної чутливості педагогів до проявів травми, розуміння механізмів її впливу на розвиток і навчання, а також адаптацію освітніх технологій до травматичного досвіду учнів [1, с. 22; 6, с. 16].

Отже, травмофокусований підхід стає необхідною складовою професійного розвитку сучасного педагога, оскільки дозволяє адекватно відповідати на виклики часу, забезпечує якісну підтримку учасникам освітнього процесу та формує культуру турботи як про учнів, так і про самих педагогів [7, с. 6].

Список використаних джерел

1. Вааранен-Валконен Н., Заварова Н. Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події : навч. посіб. / за ред. О. Калашник. Київ : Рада Європи, 2022. 104 с. URL: <https://surl.li/kszlor>.
2. Головатенко, Т. Тенденції підготовки вчителів до впровадження травма-інформованого навчання : досвід розвинених країн. Освітологія. 2023. ;№ 12 (12). С. 42–54. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2023.12.4>.
3. Заварова Н. В. Стратегії психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу/ Н. В. Заварова. *Наша школа : наук.-практичні студії*. 2024. № 3. С. 16–19. DOI: [https://doi.org/10.61339/2786-6947.2024.3\(7\).315918](https://doi.org/10.61339/2786-6947.2024.3(7).315918).
4. Arbour M., Walker K., Houston J. Trauma-Informed Pedagogy: Instructional Strategies to Support Student Success. *Journal of Midwifery & Women's Health*. 2024. V. 69 (1). P. 25–32. DOI: <https://doi.org/10.1111/jmwh.13539>.
5. Hartmann K. Teacher Perspectives When Learning Trauma-Informed Practice Pedagogies : Stories of Meaning Making at Work. *Frontiers in Education*. 2022. V 7. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2022.852228/>.
6. Imad M. Transcending Adversity : Trauma-Informed Educational Development. *To Improve the Academy*. 2021. V. 39(3). DOI: <https://doi.org/10.3998/tia.17063888.0039.301>.
7. Sweetman N. What Is a Trauma Informed Classroom? What Are the Benefits and Challenges Involved? *Frontiers in Education*. 2022. V. 7. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2022.914448/>.

Nataliia Zavarova

Senior Lecturer

at the Department of Psychology, Social Work and Inclusive Education
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odessa, Ukraine

TRAUMA-FOCUSED APPROACH AS A VECTOR OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS UNDER CONDITIONS OF CONTEMPORARY EDUCATIONAL CHALLENGES

Keywords: trauma-focused approach, pedagogical competence, professional development, educational challenges, psycho-emotional safety.